

een kleine teleurstelling. Nieuwe becijferingen, soms ook op de *Openbaring* gebaseerd, hielden bij de volgelingen telkens de hoop levendig dat dat einde toch spoedig zou komen. Zij duchtten dat niet: allen zouden te gronde gaan, zij alleen zouden gered worden.

Als *Internationale Bibelforschervereinigung* had Rutherford's groepering in het Duitsland van de republiek van Weimar een bescheiden aanhang gekregen. Rutherford had er in '33 ca. zesduizend volgelingen. Dat waren in grote meerderheid eenvoudige mensen die het moeilijk hadden of door een groot leed getroffen waren: armen, bejaarden, ongehuwden, kinderlozen. Hun actie werd spoedig verboden, maar zij bleven (dat was voorschrift en Jehova zou hen beschermen) hun tractaten verspreiden. Daarbij kwamen zij in de herfst van '36 in een extra-moeilijke positie te verkeren toen Rutherford een congres van zijn beweging dat in Luzern gehouden werd, een resolutie liet aannemen waarin hij het Nazibewind als een satanische macht karakteriseerde die door de Jezuïeten geleid werd. Hitler en de Paus ontvingen afschrift van die resolutie maar Rutherford droeg er ook zorg voor dat zijn volgelingen in de gehele wereld er met telegrammen aan Berlijn hun adhesie aan bevestigden. Nu sloeg de *Gestapo* onverbiddeijk toe. Dat er Duitsers waren die de autoriteit van de staat niet erkenden, die weigerden de Hitlergroet te brengen, in de *Wehrmacht* te dienen of in de oorlogsindustrie te werken, was al onaanvaardbaar, maar als deze lieden internationaal en in het publiek een actie gingen voeren die zich tegen Hitler en het Derde Rijk richtte, dan diende de groep met wortel en tak uitgeroeid te worden. Nagenoeg alle *Bibelforscher* werden gearresteerd en eerst in gevangnissen, later in concentratiekampen opgesloten. Veruit de meesten hunner hebben daar, bedreigingen en martelingen ten spijt, geweigerd, hun leer te verloochenen. Van deze Duitse *Bibelforscher* zijn ca. tweeduizend in de kampen omgekomen.

Nederlandse Jehova's Getuigen hadden in de periode van de vooroorlogse vervolging in Duitsland menigmaal publikaties Duitsland binnengesmokkeld. Die aktiviteit werd bevorderd door het feit dat de leiding van de Nederlandse groep in handen kwam van drie Duitse emigranten, van wie een zekere R. A. Winkler de sterkste figuur was.

Dat zij de werkzaamheid van die groep in bezet gebied moest tegengaan, sprak voor de *Sicherheitspolizei* vanzelf. De eerste tien leden werden eind oktober '40 gearresteerd, anderen die ondergedoken waren, werden in het *Opsporingsregister* gesignaleerd. Door die onderduikers werd de actie voortgezet. Nieuwe arrestaties volgden in februari '41; in april, toen het 'Internationale Bijbel- en Tractaatgenootschap de Wachttorenen' door de *Sicherheitspolizei* officieel verboden werd (alle eigendommen werden in beslag genomen), ontvingen de Nederlandse politieorganen die met de opsporing en